

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ
ПРОДУКТИВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Даниленко О. О.

*старший лаборант кафедри англійської філології та
методики навчання англійської мови
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Формування продуктивної граматичної компетентності (ПГК) майбутніх учителів у процесі самостійної роботи (СР) з другої іноземної мови (ІМ2) полягає в забезпеченні оволодіння вміннями правильно використовувати граматичні структури в процесі говоріння та письма для досягнення конкретних комунікативних цілей.

Ефективність формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР з ІМ2 залежить від врахування викладачем низки психолінгвістичних аспектів. Оскільки навчання граматики ІМ2 відбувається в умовах штучного субординативного трилінгвізму, доцільно враховувати явища позитивного переносу та інтерференції, що виникають у результаті контакту рідної мови, першої іноземної мови та ІМ2. Крім того, викладачеві важливо зважати на сформовані мовні та мовленнєві компетентності студентів, їхній навчальний досвід.

Формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР з ІМ2 має здійснюватися поетапно. Відповідно нами визначено підготовчий, стереотипний та варіативний етапи формування ПГК.

У процесі реалізації підготовчого етапу формування ПГК майбутніх учителів створюються умови для усвідомлення студентами подібностей та розбіжностей у граматичних структурах контактних мов. Студентів треба навчати виокремлювати граматичні явища, які спричиняють інтерференцію та помилки в усному та писемному мовленні. Також потрібно забезпечити оволодіння стратегією акцентувати увагу на граматичних явищах, які сприяють позитивному переносу із попередньо засвоєних мов та полегшують засвоєння подібних граматичних структур ІМ2. Для формування цієї стратегії використовуються вправи на ознайомлення, ідентифікацію та диференціацію граматичних структур під час аудиторної та позааудиторної СР.

Проте усвідомлення та розуміння студентами явищ інтерференції та позитивного переносу не забезпечують формування стійких до впливу інтерференції граматичних навичок. Слід забезпечити автоматизацію навичок виконання дій диференціації, перекодування та коректної реалізації в мовленні, які уможливають функціонування мовленнєвого механізму в умовах взаємодії контактних мов [3, с. 14-15; 4, с. 35].

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

На стереотипному етапі відбувається автоматизація граматичних навичок у говорінні та письмі. Для цього студентам пропонується виконання вправ на автоматизацію вживання граматичних структур на рівні словоформи/словосполучення/фрази/речення/надфразової єдності. Завданням стереотипного етапу є формування стійких до дії інтерференції граматичних навичок. Передбачається використання вправ, які забезпечують позитивний перенос та запобігають інтерференції. Засобами посилення позитивного переносу служать пам'ятки та завдання на рефлексію щодо розуміння функціонування граматичного явища в ІМ2 та самоконтролю оволодіння ним.

Автоматизація репродуктивних граматичних навичок продовжується на варіативному етапі формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР. На цьому етапі створюються умови для якомога більшого продукування мовлення на рівні тексту в різних комунікативних ситуаціях. У вправах застосовується рефлексивний компонент для аналізу труднощів, які виникають у студентів під час виконання завдань.

Неодмінною умовою підвищення ефективності процесу вивчення граматики ІМ2 є рівень сформованості автономії студентів та можливості для його розвитку у процесі СР. У контексті нашого дослідження вважаємо доцільним використання рівнів автономії, запропонованих І. П. Задорожною: 1) часткова автономія, 2) напівавтономія, 3) частково-залежна автономія, 4) умовно повна автономія [2, с. 23-24]. Ми досліджували формування ПГК майбутніх учителів на третьому році вивчення ІМ2, тобто на ІV курсі. Згідно з І. П. Задорожною, для ІV курсу характерна частково-залежна автономія [2, с. 361]. Результати нашого дослідження засвідчили доцільність реалізації частково-залежної автономії з відносно гнучким типом управління викладачем на підготовчому етапі формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР. Поступове підвищення рівня автономії до умовно-повної автономії, для якої характерний гнучкий тип управління навчальною діяльністю студентів, треба здійснювати на стереотипному та варіативному етапах формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР з ІМ2.

Рефлексивність процесу навчання є чинником, який сприяє розвитку автономії студентів [1, с. 62], що, в свою чергу, підвищує ефективність формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР. Розвиток рефлексії треба здійснювати за допомогою відповідних вправ під час аудиторної та позааудиторної СР, коли студентам пропонується проаналізувати власну навчальну діяльність та з'ясувати, які труднощі в них виникали, які стратегії навчання дали їм змогу подолати ці труднощі та оволодіти граматичним матеріалом.

Вважаємо за необхідне забезпечити розвиток навчально-стратегічної компетентності студентів. Сформовані вміння самостійно обирати цілі та стратегії навчання, вибудовувати власну навчальну траєкторію дають майбутнім учителям змогу оптимізувати процес СР із формування ПГК.

Рекомендуємо використання моделі формування ПГК майбутніх учителів, яку побудовано на принципі циклічності організації процесу навчання граматики. Запропонована модель здійснює реалізацію поетапного формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР; враховує взаємозв'язок аудиторної СР із позааудиторною СР;

У МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

забезпечує підвищення рівня автономії студентів; уможлиблює реалізацію як контролю з боку викладача, так і самоконтролю та взаємоконтролю з боку студентів.

Отже, підвищення ефективності формування ПГК у процесі СР з ІМ2 забезпечується за допомогою дотримання етапів формування ПГК у процесі СР, збільшення самостійності студентів через надання їм вищого рівня автономії, розвитку вмінь рефлексії та навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів.

Подальшого розгляду потребує укладання методичних рекомендацій щодо особливостей підготовки навчального матеріалу з граматики ІМ2.

ЛІТЕРАТУРА

1. Задорожна І. П. Розвиток автономії студентів мовних спеціальностей у процесі вивчення фахових дисциплін. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 131. С. 60-64.

2. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією: дис... д-ра. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2012. 770 с.

3. Маруневич Б. М. Методика навчання лексико-граматичного аспекту німецької мови як спеціальності в умовах штучного білінгвізму (мовний вуз, початковий етап) : автореф. дис. на здобуття вч. ступеня канд. пед. наук. 13.00.02. Київ, 1996. 24 с.

4. Маруневич Б. М. Попередження та подолання міжмовної інтерференції в умовах штучного білінгвізму. *Іноземні мови*, 1995. № 1. С. 33-37.

ВАЖЛИВІСТЬ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛОЛОГА-ПЕРЕКЛАДАЧА

Адамова Г.В.

аспірант,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Глобалізація та експоненціальне зростання міжнародної торгівлі стали рушійною силою взаємовигідних контактів представників різних держав. Проте каменем спотикання на шляху до зазначеного постають мовні та культурні бар'єри, що заважають інтенсивному обміну інформацією. У цьому контексті саме перекладач виступає проміжною ланкою процесу комунікації, що забезпечує загальне взаєморозуміння всіх учасників спілкування.

Донедавна всі характеризували спеціаліста з перекладу як агента, для якого перекладацька діяльність є його (основним) засобом існування, незалежно від форми його зайнятості. Робота вдома (дистанційно) і вільний найм завжди були